

Σημεία ομιλίας σχετικά με την ονομασία

1. Η πολιτική που ακολούθησαν όλες οι ελληνικές κυβερνήσεις μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο σχετικά με την ύπαρξη του ομοσπονδιακού κρατιδίου της Μακεδονίας και την χρήση του ονόματος αυτού οδήγησε στην παγίωσή του στο διεθνές περιβάλλον. Στο όνομα της διατήρησης σχετικά αδιατάρακτων σχέσεων με το γιουγκοσλαβικό καθεστώς που είχε ακολουθήσει ένα διαφορετικό δρόμο από τους υπόλοιπους βαλκάνιους γείτονες στις ιδεολογικές και διεθνείς πολιτικές επιλογές του, η Ελλάδα δεν έδωσε την πρέπουσα σημασία ούτε στην πολιτική χειραγώγησης κι ενθάρρυνσης των εθνικιστικών προθέσεων του γειτονικού κρατιδίου, αλλά ούτε και στην χρήση της ονομασίας ως σημαίας για την ανάπτυξη αλυτρωτικών διεκδικήσεων. Έτσι, όταν το πείραμα της γιουγκοσλαβικής ενότητας έφτασε στο τέλος του, τα νέα κράτη που προέκυψαν από την διάλυση της μεγάλης Γιουγκοσλαβίας, και τα οποία συνέπιπταν όλα να είναι τα πρώην ομοσπονδιακά κρατίδια της μεγάλης Σοσιαλιστικής Ομοσπονδίας, κληρονόμησαν μαζί με το έδαφος και τον λαό, και το όνομα που είχε καθιερωθεί και είχε γίνει κοινά αποδεκτό (Σλοβενία, Κροατία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη). Οι ελληνικές αντιρρήσεις σε αυτό ήλθαν, λοιπόν, όψιμα σε μια περίοδο που το κύριο μέλημα της διεθνούς κοινότητας δεν ήταν ποια ονομασία θα δοθεί στα επιμέρους νέα κράτη, αλλά πώς θα αποφευχθεί μια περαιτέρω διάλυση των κρατών της περιοχής με ανυπολόγιστες συνέπειες για την γεωπολιτική ισορροπία των Βαλκανίων.

2. Ο χρόνος που συνέπεσε, λοιπόν, με την όψιμη διεκδίκηση της ονομασίας της γειτονικής χώρας δεν ήταν ευνοϊκός για τέτοιου είδους εγχείρημα. Αλλά και ο τρόπος ήταν, επίσης, προβληματικός: η απόλυτη εμμονή στην αλλαγή της ονομασίας του νέου κράτους, έτσι ώστε να μην αναφέρεται όχι μόνο στον όρο «Μακεδονία», αλλά ούτε και σε παράγωγά του, οδήγησε σε αδιέξοδο οποιαδήποτε λύση και συνέβαλε καθοριστικά στην βαθμιαία ανεπίσημη επικράτηση του όρου αυτού ως του πραγματικού ονόματος του νέου κράτους. Με δυσανάλογες, βέβαια, θυσίες - που είχαν τις επιπτώσεις τους, όχι πάντοτε άμεσα ορατές, τόσο στις σχέσεις μας με άλλα κράτη όσο και στη διεθνή αξιοπιστία και διαπραγματευτική ικανότητά μας - πετύχαμε η επίσημη ονομασία του νέου κράτους να είναι ΠΓΔΜ. Αλλά η λύση αυτή ήταν βέβαια προσωρινή και δεν μπορούσε να παγιωθεί από την ίδια τη φύση της ονομασίας αυτής.

3. Με την πάροδο του χρόνου η ελληνική πολιτική εκλογικεύτηκε και λογικεύτηκε. Με γνώμονα τα πραγματικά μας συμφέροντα προχωρήσαμε σε μια βελτίωση των σχέσεων μας με την γειτονική χώρα, και οδηγηθήκαμε σε μια πρώτη μεγάλη συμφωνία-πλαίσιο μαζί της, τη Μεταβατική (Ενδιάμεση όπως ονομάστηκε) Συμφωνία. Μια συμφωνία που περιελάμβανε διατάξεις συνεργασίας σε πολλούς τομείς της οικονομίας, του εμπορίου, της αμοιβαίας συνεργασίας, αλλά και διάταξη για τη συνέχιση της προσπάθειας εξεύρεσης λύσης στο πρόβλημα του ονόματος. Η συμφωνία αυτή είχε συγκεκριμένη χρονική ισχύ που εξαντλείται, και μαζί με αυτή και τα περιθώρια για την οριστική επίλυση του θέματος του ονόματος.

4. Η επιλογή μας να προχωρήσουμε σε μια λύση του ζητήματος του ονόματος υπαγορεύτηκε από μια προσεκτική μελέτη τόσο των συστατικών ιστορικών δεδομένων που προκάλεσαν το πρόβλημα, όσο και των σημερινών συνθηκών και των εθνικών συμφερόντων μας σε μακροπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη βάση. Ειδικότερα:

α) Θεωρούμε ότι η ΠΓΔΜ αποτελεί, και θα αποτελεί στο μέλλον, ένα παράγοντα σταθερότητας και ισορροπίας δυνάμεων στα Βαλκάνια. Στο τμήμα αυτό της γης που μαστίζεται από αλυτρωτικούς εθνικισμούς, κι όπου το μείζον γεωπολιτικό στοίχημα της διεθνούς κοινότητας, κι ιδιαίτερα της Ευρώπης, είναι η διατήρηση της πολυεθνικότητας και της πολυπολιτισμικότητας της Βαλκανικής, ως έχει σήμερα, η ΠΓΔΜ αποτελεί ένα κράτος που συμμερίζεται αυτήν την αντίληψη. Στόχος μας δεν είναι να δυσκολέψουμε περαιτέρω το πείραμα της πολυεθνικής συμβίωσης, αλλά να βοηθήσουμε, στις δύσκολες αυτές στιγμές, στην εδραίωσή της και στη μεγιστοποίηση των ωφελημάτων που αυτή συνεπάγεται. Μια διακινδύνευση της ακεραιότητας και της ανεξαρτησίας της θα μπορούσε να σημάνει γενικότερες ανακατατάξεις στη Βαλκανική, που δεν είναι βέβαια επιθυμητές ούτε από την Ευρώπη, ούτε από την Ελλάδα.

Η Ελλάδα θεωρεί ότι η παρουσία της ΠΓΔΜ δίπλα στα σύνορά της εγγυάται όχι μόνο τη σταθερότητα στην οποία αναφερθήκαμε, αλλά και την απομάκρυνση από τα σύνορά μας εστιών σύγκρουσης κι αντιπαράθεσης. Πιστεύουμε δε, ότι μια ΠΓΔΜ ισχυρή, προσανατολισμένη στην ανάπτυξη και την ευημερία, και με στόχο την ένταξη της στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, θα εξαλείψει όποια κατάλοιπα εθνικιστικών και αλυτρωτικών διεκδικήσεων υπάρχουν ακόμα μέσα στην κοινωνία και την πολιτική της. Εξάλλου, η φιλία μας και η συνεργασία μας με την χώρα αυτή, θα την βοηθήσει να ξεπεράσει κι εκείνες τις ανασφάλειες που, συνήθως, επιτείνουν τους εθνικισμούς και τον αλυτρωτισμό.

β) Θεωρούμε ότι ένας λογικός συμβιβασμός αποτελεί την τελευταία χρονική ευκαιρία να εξασφαλίσουμε μια ονομασία η οποία θα διακρίνει την νέα χώρα από την ελληνική Μακεδονία και θα υπογραμμίζει την αυτοτέλειά της, την μοναδικότητά της και τον περιορισμένο τοπικό της χαρακτήρα. Αν ο στόχος μας ήταν να αποκλείσουμε την χρήση ενός ονόματος ως προσδιοριστικού μιας ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής, αλλά κι ως εφελκυστικού για μελλοντικές διεκδικήσεις στηριγμένες στον γενικευτικό χαρακτήρα της ονομασίας, τότε μια σύνθετη ονομασία ανατρέπει αυτήν την προοπτική κι εξαφανίζει προσδοκίες γενίκευσης. Είναι η διαφορά αλλά κι εξειδίκευση της ονομασίας που απαλλοτριώνει την δυνατότητα ευρύτερων διεκδικήσεων στηριγμένων στην - άλλως σοβαρή - ιδεολογική βαρύτητά της.

γ) Τέλος θεωρούμε ότι αν και οι συμβολισμοί έχουν την σημασία τους στην πολιτική, ακόμα και στην εξωτερική πολιτική, έχουν και τα εύλογα όριά τους. Δεν μπορούν, και δεν πρέπει, να αποτελούν μοναδικό γνώμονα καθορισμού της στρατηγικής, ή ακόμα και της τακτικής μας, ιδιαίτερα αν αυτοί οι συμβολισμοί έχουν απεκδυθεί τον αρχικό λειτουργικό χαρακτήρα τους. Κρίνουμε ότι η ονομασία αυτή έχει τη σημασία της στο βαθμό που, όπως τονίσαμε παραπάνω, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως εφελκυστικό για εδαφικές ή άλλες διεκδικήσεις. Αλλά κρίνουμε, επίσης, ότι η εξειδίκευση του ονόματος εξαλείφει αυτό το ενδεχόμενο. Θεωρούμε επίσης ότι κάτω από την τρέχουσα συγκυρία,

αλυτρωτικές διεκδικήσεις της γειτονικής χώρας θα οδηγούσαν ουσιαστικά σε αυτοαναίρεσή της, και σε περιπέτειες που δεν είναι διατεθειμένη να διακινδυνεύσει. Για το απώτερο μέλλον η πρόβλεψη μας είναι ότι η χώρα αυτή, όπως και άλλες βαλκανικές χώρες, θα αναζητήσουν την ευημερία τους και την προκοπή τους όχι σε εδαφικές και συνοριακές αναμοχλεύσεις αλλά στην ολοκλήρωσή τους στους ευρωπαϊκούς μηχανισμούς και στην ενωμένη Ευρώπη.